

МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович

*старший викладач кафедри державної безпеки,
Київський інститут Національної гвардії України
кандидат юридичних наук, старший дослідник*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЙОГО У ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Терористична загроза в світі знаходиться нині на досить високому рівні. Від неї потерпають як країни, в яких тривають збройні конфлікти, так і країни Заходу, які до останнього часу вважалися цілком безпечними з огляду на розвинену систему правоохоронних органів і спецслужб. Міжнародний тероризм – це явище, що не має географічних кордонів і становить небезпеку не лише для окремих країн, а й ставить під сумнів стійкість міжнародного правопорядку і його спроможність протистояти викликам з боку міжнародних терористичних організацій і квазідержавних утворень, які претендують на самостійну роль у системі міжнародних відносин.

Аналіз антитерористичної діяльності міжнародних і регіональних організацій, а також державної політики низки країн світу дозволяє виокремити актуальні тенденції протидії тероризму.

12 грудня 2016 року на засіданні Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй було прийнято резолюцію № 2322 (одним з авторів є Україна), яка закликає держави до укріплення та розширення міждержавної взаємодії та взаємодопомоги у сфері боротьби з тероризмом, обміну інформацією щодо терористичних організацій та бойовиків-терористів, включаючи їх біометричні та біографічні дані [1].

Одним із найбільш яскравих та ефективних прикладів у сучасному світі, є існування тривалої співпраці з питань протидії тероризму є взаємодія США з країнами Європейського Союзу (передусім Францією, Німеччиною та Великою Британією).

З огляду на активне використання терористичними організаціями Інтернету та соціальних мереж для пропаганди та вербування нових послідовників, створено Європейський центр боротьби з тероризмом та радикалізацією в Інтернеті.

У ЄС вжито низку заходів, спрямованих, у першу чергу, на підвищення ефективності взаємодії та обміну інформацією між національними спеціальними та поліцейськими службами, а також посилення прикордонного контролю. У 2016 році на основі інформації Антитерористичної групи (м. Гаага) створено єдину базу даних, до якої в режимі реального часу мають доступ понад 20 європейських спецслужб. [2].

Важливе значення для України має посилення взаємодії з іншими країнами з питань протидії тероризму, налагодження обміну інформацією між уповноваженими органами як на міжнародному, так і на національному рівнях.

У цьому контексті нових можливостей для співробітництва надає розвиток співробітництва з Центром передового досвіду НАТО з питань протидії тероризму (м. Анкара, Туреччина).

У сукупності з аналізом результатів діяльності правоохоронних органів і спеціальних служб у цій сфері це дозволяє робити висновки щодо доцільності внесення змін і доповнень до концептуальних документів держави і профільного законодавства,

розробити рекомендації щодо застосування нових методів боротьби з цим небезпечним явищем.

Потребує перегляду і розвитку модель взаємовідносин правоохоронних органів і спеціальних служб України з населенням з питань запобігання і протидії тероризму. Активне залучення громадян і суспільства в цілому до боротьби з цим небезпечним явищем дозволить підвищити ефективність такої діяльності і рівень довіри населення до відповідних уповноважених органів.

У відповідності до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» одним із суб'єктів боротьби з тероризмом є Національна гвардія України. [3].

У профільному законі визначено, що однією із функцій Національної гвардії України є участь у припиненні терористичної діяльності. [4].

Національна гвардія України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом упередження та припинення терористичної діяльності, у тому числі під час здійснення нею захисту конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом, забезпечення громадської безпеки та охорони громадського порядку, забезпечення охорони органів державної влади та інших об'єктів, виконання інших завдань, визначених законодавством, вживає заходів щодо припинення діяльності терористичних організацій. [5].

Окремо хочеться зауважити, що протягом останніх років командуванням Національної гвардії України проводиться відповідна робота щодо організації проведення антитерористичної підготовки спеціальних в рамках міжнародних антитерористичних навчань для обміну досвідом із зарубіжними колегами, а також фахових тренінгів із залученням провідних закордонних інструкторів на території України.

В частині залучення позитивного досвіду для Національної гвардії України можна використати ефективну діяльність в цьому напрямку правоохоронної системи Італії. Вона має у своєму складі низку спеціальних підрозділів, до яких належить спеціальна штурмова група Корпусу Карабінерів (Gruppo Intervento GIs) та тактичний підрозділ (Nucleo Operativo Centrale di Sicurezza NOCS).

Міністерство внутрішніх справ Італії може доручити цьому спецпідрозділу проведення операції щодо звільнення заручників у літаках, кораблях, потягах, автобусах і в будівлях. Їх пріоритетним завданням є прикриття чи захист життєво - важливих об'єктів від терористів і гарантія безпеки під час проведення міжнародних зустрічей.

Наведене вище, дає змогу дійти до висновку, що в умовах, які відбуваються в Україні, перспективними в аспекті реалізації безпекової політики є такі надбання іноземного досвіду з протидії терористичній загрози як:

1) удосконалення загальнодержавної системи боротьби з тероризмом, враховуючи сучасні терористичні загрози національній безпеці України;

2) розроблення активних заходів із протидії використанню мережі Інтернет для проведення діяльності терористичного характеру; обмін інформацією про боротьбу з тероризмом й організованою злочинністю між спеціальними антитерористичними підрозділами зарубіжних країн;

3) здійснення боротьби з тероризмом не лише військовими діями та силовими операціями, а й проведенням освітніх заходів, що сприяють розвитку в людини необхідних для комфортного й безпечного життя компетенцій;

4) налагодження постійного обміну досвідом Національною гвардією України з аналогічними формуваннями іноземних держав та міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з тероризмом;

5) удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності Національної гвардії як суб'єкта боротьби з тероризмом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: рекомендації на основі досвіду країн Східної Європи : наук. доповідь / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця; чл.-кор. НАН України А.І. Даниленка, чл.-кор. НАН України, д-ра екон. наук Т.О. Осташко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К. : ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2015. – 104 с. VIII. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/284.pdf> (дата звернення: 26.12.2019)

2. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь [Резнікова О.О., Місюра А.О., Дрьомов С.В., Войтовський К.Є.]; за заг. ред. О.О. Резнікової. К.: НІСД, 2017. 60 с.

3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.

4. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року 876-VII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594

5. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, а також до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення боротьби з тероризмом. Закон України № 2997-IX від 21.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2997-20#n56>